

STENHUGGEREN

medlemsblad
for
JYSK STENKLUB

AMATØRGEOLOGISK FORENING
AARHUS
MEDLEM AF DANSK AMATØRGEOLOGISK UNION

---

13 årgang nr 1

april 1987

total nr 39

Uvedkommende færdsel forbudt.

Dette og lignende skilte møder vi mange steder herhjemme, når vi færdes i naturen. Det kan være deprimerende, når man på vej til en strand bliver mødt af en skov af privat-skilte. Der er eksempler på trusler med haglgvær, fordi man gik på en privat markvej. At nærme sig en grusgrav medfører i reglen voldsom hundeglam. Alt dette er måske forklaring på, hvorfor vi flygter udenlands i ferierne.

I Australien er situationen nogle steder diametralt modsat. Den store guldfeber raser bl.a. i staten Victoria. Alle i Australien må grave guld, når man blot har hentet et stykke papir hos myndighederne. Det koster en tyvekronesedel. Derefter er det ud på bondemandens mark, stikke pæle ned og komme igang med at grave. Et skilt, der fortæller, at uvedkommende færdsel er forbudt, gør at ikke engang bondemanden må krydse området, før mineraljagten er afsluttet.

Det er klart, at ejere af jorden ikke er vilde med at få jorden omdannet til et månelandskab. Den australske lov siger imidlertid, at mineraler i jorden er fællesej, som enhver har ret til at grave efter.

Nu er der ingen chancer for, at vi nogensinde får australske tilstande herhjemme, men det ville være dejligt, hvis vi kunne komme af med bare noget af privateriet. Der er i århundreder drevet så megen rovdrift på naturen, at det ikke burde være nødvendigt at føle halvdårlig samvittighed, blot for at samle en sten eller et fossil op hist og her.

H.W.

LISTE OVER STENKLUBBER I DANMARK

1	Den Fynske Stenklub, Fyns amatørgeologiske forening.	DAGU	Odense
2	Stenvenner, Københavns amatørgeologiske forening.	DAGU	København
3	Jysk Stenklub, Amatørgeologisk forening.	DAGU	Århus
4	Vestjysk Stenklub.		Struer
5	Syd-Vestjysk amatørgeologiske forening		Ringkøbing
6	Stenklubben Als, Als amatørgeologiske forening.		Nordborg
7	Sydfyns Stenklub.	DAGU	Svendborg
8	Stenklubben for Randers og omegn.	DAGU	Randers
9	Den Syd-østjyske Stenklub.	DAGU	Kolding
10	Horsens Stenforening.	DAGU	Horsens
11	Bornholms Stenklub.	DAGU	Neksø
12	Sydvestsjællands amatørgeologiske forening.	DAGU	Hindholm
13	Fakse amatørgeologiske gruppe.	DAGU	Fakse
14	Møns amatørgeologiske forening		Borre
15	Stenklubben Flinten.		Ribe
16	Foreningen Fynske Fossilsamlere.	DAGU	Svendborg
17	Lolland-Falster gemmo-geologiske forening, Skærven.		Maribo
18	Vendsyssel Stenklub.		Hjørring
19	Nordvestsjællands Stenklub	DAGU	Jyderup
S1	Helsingborg Geologiklub.		
S2	Geologiklubben LiMa, Malmø.		

Tal til venstre refererer til DAGU-kortet. S1 og S2 er stenklubber i Sverige, der samarbejder med danske klubber. Skulle nogle være interesseret i adresser og telefonnumre, så kontakt vor travle sekretær Doris Valgaard.

Refererende til samme tal følger her en oversigt over DAGU-repræsentanter:

1	Mette Rask, Odense.	10	Karen Sodemann, Højbjerg.
2	Egon Munch, København	11	Tonni Christensen, Neksø.
3	Jon Svane, Risskov	12	Gunnar Hansen, Skælskør.
7	Johannes Theilmann, Svendborg.	13	Alice Rasmussen, Fakse.
8	Jytte Hillersborg, Randers	16	Mogens Hansen, Svendborg.
9	Arne Jæger Nielsen, Kolding	19	Bente Barslund, Jyderup.

På side 3 har vi et oversigtskort udarbejdet af DAGU med de samme numre, som er benyttet i stenklublisten.

UDDRAG AF MESSELISTER.

- 2-3 maj Egersund i Norge: Sten og mineralmesse.
 9-10 maj Odense Bolbrohal: Nordisk Stenmesse kl 10,00-17,00.
 13-14 juni Kopparberg i Sverige: Mineralmesse.
 4-5 juli Evje i Norge: Mineralmesse.
 11-12 juli Evje i Norge: Messe for hobbyslibere.
 5-6 sept. Ry-Hallen: Skandinavisk Mineral- og Fossilmesse kl 10,00-18,00.
 27-29 nov. Hamburgmesse.

Leo de Laurent bekræfter, at han i år igen vil være kontaktpmand i forbindelse med Kniple-Mineraltur til Harzen i sidste halvdel af september.

GOD JAGT.

Om geologiens fader.

ANATOM, GEOLOG OG BISKOP.

Danmarks store naturforsker, anatomen, geologen og den senere katolske biskop, Niels Steensen (Nicolaus Steno, 1638-1686) kan vente af den katolske kirke at blive udnævnt til helgen i 1987 (301 år efter sin død). I givet fald bliver N. S. den 9. historiske person med direkte tilknytning til Danmark, som bliver optaget i kredsen af udødelige helgener, der fortjener selvstændig dyrkelse.

N. S. blev født 11-1-1638 som søn af en guldsmed i København. Han blev senere verdenskendt bl.a. for sine anatomiske iagttagelser af diverse kirtlers funktioner og grundlagde senere geologien og palæontologien som videnskab på grundlag af studier af et sæt hjætænder. Han havde på det tidspunkt bosat sig i Italien, hvor han i 1667 modtog hovedet af en haj, som blev dissekeret. Da han nåede frem til tænderne, undrede han sig over deres lighed med de såkaldte "tungesten", som man finder i Italien og i stort tal på Malta. Man havde hidtil betragtet dem som naturens spil, men N.S. påviste, at tungestenerne er fossile hjætænder.

I 1660-erne lægges videnskaben på hylden til fordel for den katolske tro, men han accepterede dog en kaldelse fra kong Chr. V. om at komme til København og virke som anatom. Det blev kun til to år. I 1675 blev han kirkeviet i Firenze, men virkede som biskop i Hannover. Han døde i Schwerin, hvor han blev bisat i den lutherske domkirke, men siden overført til Firenze, hvor han ligger begravet i Mediciernes krypt i San Lorenzo-kirken.

Nicolaus Steno var næsten samtidig med en anden berømt dansker, Erasmus Bartholinus (1625-1698), født i København. Sidstnævnte som søn af anatomen og biologen Caspar Bartholinus. E.B. blev også læge, men hans hovedinteresse var matematik og fysik, og man kan sige, at han blev grundlægger af krystallografien, som N.S. dog også havde studeret.

Der findes megen litteratur om de to danskere, om nogen skulle have lyst til at vide mere om dem.

Doris Valgaard

ROS OG RIS.

Må jeg indledningsvis benytte lejligheden til at komplimentere redaktøren af Stenhuggeren for en udmærket redigering af bladet, og må jeg dernæst have lov til at kommentere den af samme redaktør på forsiden af nr. 3 i omtalen af Rymessen 1986 fremsatte polemiske bemærkning om sælgeres fraværende blikke, når talen er om supplementsdele til maskiner.

forts. side 5.

annonce

INTERNATIONAL MINERAL & GEMS

v/Niels Schjeldahl,
Birgittevej 6, 8220 Brabrand
tlf.06253210

Samler du mineraler? Sliber du? Indfatter du?

Vi sender dig gerne vore kataloger over mineraler,
maskiner, værktøj, halvfabrikata og sølv,
det koster kun en telefonopringning.

PS. Vi HAR ENDNU NOGLE FÅ TUMBLERE MED 2 STK:
1-kg beholdere til tilbudspris kr.605,00.

PPS. Vi udstiller på Nordisk Stenmesse i
Bolbrohallen, Odense, den 9. og 10.maj
og derefter holder vi ferie til ca. 8.juni.

Man siger ganske vist, at når man slår blandt en flok ulve, hyler den, som bliver ramt, og her vil jeg straks påstå, at jeg absolut ikke føler mig ramt. Jeg føler mig heller ikke kaldet til at udtale mig på samtlige sælgeres vegne, men på egne vegne kan jeg med bestemthed sige, at hvis man henvender sig til mig om en supplementsdel til en maskine, som jeg forhandler, skaffer jeg selvfølgelig denne del, såfremt den overhovedet kan skaffes.

Drejer det sig derimod om en maskine, som en anden forhandler har eneforhandling af, må jeg i følge sagens natur melde pas, men jeg er da ikke bleg for at henvise forespørgeren til den pågældende forhandler, så redaktøren kan trygt henvende sig til mig om supplementsdele. Jeg må dog straks indskyde, at der på stenslibningens område findes så mange hjemmestrikkede maskiner, som er stykket sammen af dele, som man har hentet på de besynderligste markeder, og her kan en selv nok så beredvillig forhandler intet stille op.

Niels Schjeldahl

ROS. Tak for ros og tilbud. Redaktøren har forlængst fundet en leverandør til originalt EDUS tilbehør - endog med blink i øjet, hvilket beviser, at sælgerne ikke altid er fraværende i blikket.

H.W.

Lav kan sladre om mineraler.

Af vor mand i Beder har vi fået denne trætte fyr fra teknikkens grænseland. Ved forskning i Grønland har man undersøgt visse lavarters evne til at gro oven på selv giftige mineraler. Hvis man kan finde frem til, hvilke lavarter, der kan lide hvilke mineraler, har man måske en god hjælp ved kortlægning af mineralforekomsterne i Grønland

Sku man snuppe en halv med Uran?

Sten på bordet.

Siden sidst har vi set sten på bordet fra Idar-Oberstein, som Åse og Niels Schjeldahl viste frem. Erik Jensen demonstrerede i februar nogle af de mange resultater og hjælpemidler, der hører til slibning af sten. I marts var det Leo de Laurents tur med Østersø-fossiler. Sæsonen slutter med mineraler fra Norge, samlet af Eva og Florence. Inger og Johan Clausen har også en "stor" finder med i spillet.

Nu er det jo ikke meningen, at STEN PÅ BORDET skal fordufte hermed. Derfor har vi også en opfordring fra Hanne Sønnichsen om at slå på tråden tlf. 06-937113, når du kommer på en ide eller har et forslag til næste sæson.

Sauerland.

Kolding Stenklub arrangerer en tur til Sauerland i Tyskland, hvor man kan finde mineraler og fossiler, den 18-22/5 1987. Pris med halvpension kr. 1.295,-. Nærmere oplysninger ved Doris Valgaard.

Sverige.

Flere steder i Sverige deles fyringssedler i hundredevis ud til grubearbejdere bl.a. i Dannemora og Grängesberg. Ifølge mineselskabets påstand kan malmen fås billigere i Brasilien. For de små grubesamfund er det bare en katastrofe.

Referat af generalforsamlingen 14/3-87.

Kjeld Rose blev valgt som dirigent. Han konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet, omend dagsordenen kunne have været mere udførlig.

Formanden nævnte i sin beretning, at klubben går ind i sit 15. år. Det for-gangne års ture og foredrag havde været vellykkede. Derimod bruger vi studie-kredslokalerne på Åby Bibliotek for sjældent.

Han anbefalede nye medlemmer at prøve at skabe sig en bytte- og bekendtskabs-kreds blandt stenfolk i Norden. ved at drage til messer i Skandinavien. Enten i bil eller i tog evt. sammen med venner. Og så skal turen gentages til samme messe året efter.

Regnskabet udviste et mindre underskud på 1200 kr. Det godkendtes, idet det konstateredes, at klubben ligger inde med rav for ca. 2000 kr.

På valg var formanden Jon Svane, samt Erik Jensen og Jørgen Borup fra bestyrelsen. De blev alle genvalgt. Ligeså blev suppleanter og revisorer, mens Niels Schjeldahl valgtes som revisorsuppleant.

Budgettet for næste år balancerede med uforandret kontingent: 60 kr for enkelte og 90 kr for par.

Under eventuelt valgtes Hanne Kunde som ny bladfordeler, da Grete Rasmussen gerne ville trække sig.

Studiekredslokalet på Åby Bibliotek besluttede man at afbestille. I stedet vil man anvende lokalet på Sct. Annagades Skole, hvor vi har mulighed for at låne et nabolokale.

Bestyrelsen

BLADFORDELETSKIFTE.

Som det fremgår af referatet af generalforsamlingen, har vor tidligere formand Hanne Kunde igen smøget ærmerne op, denne gang for at overtage jobbet som bladfordeler efter Grete Rasmussen. Vi hilser Hanne velkommen til arbejdet.

Nu ville det jo være fristende at skrive, at skrivemaskinen står i tårer helt op til tangenterne, fordi Grete holder op. Men det gør den altså ikke - af to årsager. For det første har Grete i en årrække samvittighedsfuldt udført sit job for klubben, og det skal hun have et HURRA for. Tak for godt samarbejde. For det andet vil vi jo stadig være sammen med Grete på møder og ture. Der kan vi deltage i hendes begejstring for sagen, og det glæder vi os over.

H.W.

PROGRAM FOR JYSK STENKLUB. Forår - efterår 1987.

- Lø 25/4 TUR TIL ESKÆR OG MOGENSTRUP STRANDE. Krabbebolle !
Afgang fra P-Pladsen ved Musikhuset kl 8,00.
- Lø 16/5 TUR TIL FAXE KALKBRUD arrangeret af "Faxe Geologigruppe".
Vi forsøger at lave fælles transport i privatbiler. Afgang 15/5 om
eftermiddagen og hjemkomst sent 16/5. Forventet pris for overnatning,
færge og kørsel omkring 300 kr. Dertil kommer mad. Henv. Jon Svane.
- Lø 23/5 TUR TIL FORNÆS FYR OG KATHOLM. Forsteneringer !
Afgang fra P-Pladsen ved Musikhuset kl 9,00.
- Lø 20/6 TUR TIL KYSING NÆS. Forstenet træ, pyrit og fossiler !
Afgang fra P-Pladsen ved Musikhuset kl 9,00.
- Lø 8/8 TUR TIL MOLS HOVED. Strandtur !
Afgang fra P-Pladsen ved Musikhuset kl 9,00.
- Lø 12/9 KLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Vi mødes om sommerens fund.
- Lø 10/10 KLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Foredrag af guldsmed Erling Borup
om ædelsten i stilhistorisk sammenhæng.

Husk, når du er passager på turene, at vi regner med en kørselsomkostning på
1,25 kr pr kørt kilometer, som vi deler over personerne i bilen.

I timen før klubmøderne er der lejlighed til bytning og stensnak m.m.

Adresser:

Formand, Jon Svane, Skejbyvej 36, 8240 Risskov	tlf 06-210606
Sekretær, Doris Valgaard, Skolevej 2f, 8250 Egå	06-227304
Erik Jensen, Plutovej 8, 8270 Højbjerg, medlem af best.	06-149521
Jørgen Borup, Teglgårdsvej 27, 8270 Højbjerg, medlem af best.	06-110041
Kasserer, Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå	06-467282
Jysk Stenklub, giro 1217380, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå	
Bladfordeling, Hanne Kunde, Korshøjen 96, 8240 Risskov	06-213534
Bladproduktion, Eva Rudolf, Janesvej 5, 8220 Brabrand	06-251024
Bladredaktion, Henry Weinkouff, Marselis Boulevard 30, 8000 Århus C	06-122724

Indlæg til næste nr. skal være redaktionen i hænde senest 14 august 1987.